

У адных ФА вобраз каня дазваляе перадаць адчуванні, пачуцці чалавека. Гэта адчуванне надзейнасці, упэўненасці, радасці і гора: *на кані* ‘у прыемнай сітуацыі, у выгадным становішчы’ [1], *пад канём* ‘у непрыемнай сітуацыі, у нявыгадным становішчы (быць і пад.)’; *на кані і пад канём* – *have been both the rider and the horse* [2] ‘у самых разнастайных, прыемных і непрыемных сітуацыях (быць і пад.)’; *на белым кані* ‘у выгадным становішчы, як пераможца’; *як на сто коней сеў (села, селі)* ‘адчувае вялікую радасць, задавальненне’.

Другія ФА ўжываюцца для наймення з’явы або паняцця, асобы або прадмета. Напрыклад: *ні па кані ні па аглоблях* ‘не так, як каму-небудзь хочацца; ні за аднаго, ні за другога’; *ні вала ні каня* ‘зусім нічога (няма, не было ў каго-небудзь). Пра крайнюю беднасць’; *не ў каня корм* ‘не ідзе на карысць каму-небудзь; не падыходзіць’; *прышыў кабыле хвост* ‘зусім непатрэбны, лішні, не мае дачынення да чаго-небудзь’; *трызненне сівой кабылы* ‘тое, што пазбаўлена ўсякіх падстаў; *конь не валяўся (не качаўся)* ‘нічога не зроблена, не пачата, не падрыхтавана’; *як кабыле воцату (захацелася, зажадалася)* ‘вельмі моцна’; *a stalking horse* ‘выдуманая прычына, адгаворка; падстаўная асоба, шырма; фіктыўная кандыдатура, якая вылучаецца з мэтай расколу галасоў прыхільнікаў іншых партый’; (that’s) a horse of another colour – ‘(гэта) зусім іншая справа’.

Трэція ФА праз вобраз каня характарызуюць чалавека або з’яву. Так, у беларускай фразеалогіі ўвасобіліся такія якасці каня, як кемлівасць, розум і ў той жа час – дурнота, глупства: *ход канём* ‘спрытны, абходны манеўр, разлічаны на поспех у чым-небудзь’; *конь божы (ісусаў)* ‘тупы, неразумны чалавек’; а ў англійскай – трываласць, працавітасць: *a willing horse* ‘чалавек, які з гатоўнасцю бярэцца за што-небудзь, ахвотна ўзвальвае на сябе работу, рабацяга’.

У англійскай мове даволі значная колькасць ФА з кампанентам-заонімам *конь (кабыла)* характарызуюць учынкі і паводзіны чалавека: *be on (get on, ride) one’s (the) high horse* ‘высакамерна трымацца, важнічаць, задавацца, задзіраць нос’; *wild horses wouldn’t drag* ‘каго-небудзь ніякімі сіламі не прымусіш, не адарвеш і г. д.; сілай не вырвеш што-небудзь у каго-небудзь’; *play horse* ‘строіць дурня, дурыць каго-небудзь; абыходзіцца з кім-небудзь груба’. Ідэя бессэнсоўнасці, недарэчнасці дзеяння перадаецца ў ФА: *beat (flog) a dead horse* ‘біць здохлага каня, займацца бескарыснай справай; імкнуцца ажывіць згубленую цікавасць да чаго-небудзь’; *change horses in the midstream* ‘мяняць коней на пераправе, праводзіць буйныя змены ў нязручны або небяспечны момант’.

Адрозненні ў фразеалагічных сістэмах беларускай і англійскай моў сведчаць аб тым, што фразеалогія кожнай мовы мае свае асаблівыя рысы, абумоўленыя розным характарам успрыняцця з’яў акаляючай рэчаіснасці, асаблівасцямі псіхалогіі, спосабу мыслення, спецыфічнымі ўмовамі развіцця матэрыяльнага і духоўнага жыцця носьбітаў абедзвюх моў.

Літаратура

1. Лепешаў І.Я. Фразеалагічны слоўнік беларускай мовы. У двух тамах. – Мн.: БелЭн, 1993.
2. Кунин А.В. Большой англо-русский фразеологический словарь / Лит. ред. М.Д. Литвинова. 5-е изд. – М.: Живой язык, 1998. – 944с.

ВУЛІЦЫ ГОРАДА МІНСКА

А. С. Чумак

Навуковы кіраўнік – Н. Я. Савіцкая

Беларускі дзяржаўны тэхналагічны ўніверсітэт

Мэтай навуковай працы з’яўляецца даследаванне назваў вуліц, раёнаў, водных аб’ектаў горада Мінска. Методыка правядзення даследавання ўключае спалучэнне розных метадаў такіх, як апісанне, параўнанне, аналіз і сінтэз.

Эфектыўным сродкам захавання гістарычнай і духоўнай спадчыны, услаўлення памяці выдатных людзей могуць служыць і служаць назвы гарадскіх вуліц, плошчаў, сквераў. Назвы вуліц XIII – XVIII стагоддзяў можна аднесці да назваў-арыенціраў. Яны дапамагалі тагачасным жыхарам лёгка арыентавацца ў горадзе, былі прывязаны да мясцовасці. (Нямігская вуліца ішла ўздоўж ракі Няміга). У канцы XVIII стагоддзя беларускія землі ўвайшлі ў склад Расійскай Імперыі. Пачалося выкараненне ўсяго беларускага – мовы, культуры, традыцый. Гэта закранула і гадонімы горада Мінска. Скарацілася колькасць назваў-арыенціраў. Частка з іх

была заменена на расійскі манер: Францысканская стала Губернатарскай, Бернадзінская – Манастырская, Высокі рынак – Саборнай плошчай і інш.

На працягу XX стагоддзя Мінск значна вырас. Ён увабраў у сябе больш як пяцьдзсят вёсак і пасёлкаў прыгараднай зоны. Частка гэтых назваў перайшла на новыя мікрараёны: Чыжоўка, Курасоўшчына, Дражня. Але многія тапонімы зніклі наогул. Сярод іх такія прыгожыя сакавітыя найменні, як Весялоўка (Арлоўская), Будзілава (Васняцова) і інш.

У 90-ых гадах была спроба вярнуць старыя назвы вуліц, але вярнулі толькі – Раманаўскую Слабаду, Гарадскі Вал, Кальварыйскую і Ракаўскую. 9 снежня 1991 года было прынята гістарычнае рашэнне: Ленінскі праспект стаў праспектам Скарыны, а плошча Леніна – плошчай Незалежнасці.

Вынікі працы: па тэме сабраны вялікі фактычны матэрыял, які ўключае звыш 30 крыніц бібліяграфіі, праведзены гістарычны аналіз зменаў у ананімах вуліц горада Мінска.

АНАЛИЗ ЭВОЛЮЦИИ ЧЕЛОВЕЧЕСКОГО МЫШЛЕНИЯ НА ПРИМЕРЕ ПОСЛОВИЦ И АФОРИЗМОВ О ЛЮБВИ

И. А. Бессонова

Научный руководитель – к.ф.н., доцент **В. В. Рябенко**
Гомельский государственный университет им. Ф. Скорины

В представлении каждого человека любовь выражается особым, свойственным лишь ему образом. Известный немецкий литератор Вольфганг Кляйн писал: "Man kann viel über die "Kunst der Liebe", von der Schwierigkeit zu lieben, über Anfang und Ende der Liebe sprechen. Wer braucht das? Sicher ist Liebe zunächst nur ein Wort, ein abgenutztes und missbrauchtes, für viele ein nichts-sagendes, für manche auch ein vielsagendes, scheinbar altmodisches."

На заре нашей цивилизации мышление людей имело эмпирический характер. Понятие "любовь", принадлежащее к категории абстрактных, характеризовалось нашими предками путём сравнения с явлениями и предметами окружающего мира. Это нашло своё отражение в устном творчестве. При этимологическом анализе семы "Liebe" наблюдается взаимосвязь с "Laub" (листво́й), не исключено, что значение этих слов близки по происхождению, так как жадность, с которой домашний скот набрасывался на молодую листву, ассоциировалась у древних племён с любовью. Подобный характер имеют и пословицы "Jeder Topf findet seinen Deckel", "Liebe ist ein Ring und ein Ring hat kein Ende", "Liebe und Husten lassen sich nicht verbergen".

Современное человеческое мышление приобрело аналитический характер, смело оперируя абстрактными понятиями, анализируя их проявления, постигая их природу и причину возникновения. Это подтверждают цитаты и афоризмы классиков современности: "Liebe ist die Fähigkeit Ähnliches an Unähnlichem wahrzunehmen." (Theodor W. Adorno), "Liebe ist kein Solo. Liebe ist ein Duett." (Adelbert von Camisso), "Die Liebe ist eine Gemütskrankheit, die durch die Ehe oft schnell geheilt werden kann." (Sacha Guirty)

Пословицы и поговорки созвучны заклинаниям ("Zaubersprüche"): "Lieb, solange die Liebe glüht.", "Liebe und Singen lässt sich nicht zwingen". В заклинания вкладывался смысл получения желаемого от объекта любви. В центре стоял человек.

Цитаты и афоризмы, часто воспринимаемые человеком фрагментарно, звучат как завет, наставление или откровение, абстрактные категории несут основную смысловую нагрузку. Например "Liebe stärker als Gewalt", "Liebe ist ein Duett", "Die Heirat ist die lebenslängliche Verurteilung..." ("Die Heirat ist die lebenslängliche Verurteilung, bei der man auf Grund schlechter Führung begnadigt werden kann." (Alfred Hitchcock)). Часто цитаты и поговорки, употребляемые фрагментарно и без акцента авторства, переходят в разряд пословиц и поговорок, становятся народными. В центре внимания сегодня стоит скорее не человек, а сама природа любви, смысл любви. Происходит абстрагирование понятий "человек" и "любовь". На этот процесс повлияли многие факторы: повсеместное вытеснение в сознании людей языческой культуры и ценностей христианской моралью и культурой, интенсивное развитие науки и техники, увеличение скорости информационного обмена и многие другие аспекты, которые обуславливают эволюцию человеческого общества. "Ум и сердце человека, так же как и его речь, хранят отпечаток страны,